

בארבעים ושמונה דברים, ואלו הן, בתלמוד וכו' והאומר דבר בשם אומרו", ואח"כ מוסיף: "הא למדת שכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, שנאמר¹³ ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי".

ולכאורה אינו מובן: מדוע דוקא בנוגע ל"האומר דבר בשם אומרו", מסיים "הא למדת וכו'", ולא בנוגע לשאר הענינים שנימנו לפניו, שבכל אחד מהם יש מעלה מיוחדת כו', וכמו: "באימה ביראה", שהיא שורש כל שס"ה מצוות לא תעשה¹⁴, וכן "אוהב את המקום", שזהו שורש לכל רמ"ח מצוות עשה¹⁵, ואעפ"כ לא נאמר על זה "הא למדת וכו'", אלא רק על "האומר דבר בשם אומרו"? וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

ו. חג השבועות הוא ה"אֶרֶצִיט" של דוד המלך, ולכן נוהגים לקרות מגילת רות¹⁶ (ואף שאין מנהגנו לקרותה¹⁷, מ"מ, לומדים אותה, וגם אם לא לומדים אותה, לומדים מ"ש בשו"ע¹⁸ ש"נוהגין לקרות מגילת רות בשבועות").

ובכן, במגילת רות יש הוראה ברורה בנוגע לענין "מיהו יהודי" (שאודותיו מדברים במשך החדשים האחרונים)¹⁹, וכאן רואים איך שכל דבר מרומז בתורה באופן ברור גם לדור יתום כמו דורנו זה:

מסופר שם²⁰ אודות שני יהודים שהלכו מא"י לשדי מואב ונשאו נשים מואביות — ערפה ורות, ולאחרי מיתת בעליהן רצו הכלות לחזור לא"י עם חותנתם הזקנה, נעמי, שאמרה להן: "למה תלכנה עמי"²¹, "לכנה שובנה אשה לבית אמה"²² [שהרי אם רצונן ללכת לא"י ולהיות יהודים, עליהן להתגייר כהלכה ולקיים תומ"צ, כיון שלולי זאת אי אפשר להיות יהודים], ואכן, ערפה שבה "אל עמה ואל אלהי"²³, אבל רות אמרה לה: "כי אל אשר תלכי אלך ובאשר תליני אלין עמך עמי ואלקיך אלקי"²⁴.

וכתוצאה מזה — הנה רות, "זכתה ויצא ממנה דוד שריוהו

(18) ראה גם תו"מ ח"ס ע' 401.

(19) בתחלתו.

(20) שם, יא.

(21) שם, ח.

(22) שם, טו.

(23) שם, טז.

(13) אסתר ב, כב.

(14) תניא פ"ד. ובכ"מ.

(15) ראה שערי תשובה או"ח סתצ"ד

סק"ו. וראה גם תו"מ ח"ס ע' 386. וש"נ.

(16) ראה גם תו"מ חכ"ג ע' 65. וש"נ.

(17) ראה שו"ע אדה"ז שם סי"ג. וש"נ.

להקב"ה בשירות ותשבחות"²⁴, ואילו ערפה, יצא ממנה גליית הפלשתי, שהי' אויבם של בנ"י, ודוד נלחם עמו, וכיון שהלך "בשם ה' צבאות אלקי מערכות ישראל"²⁵, הצליח להמיתו באבן אחת²⁶ בלבד!

ובכן: בסיפור זה מודגש ביותר גודל החסרון בכך שבימינו יש כאלו שרוצים לומר על גוים שלא נתגיירו כהלכה שהם יהודים — שהרי אילו היתה ערפה נשאת בין בנ"י ללא גיור כהלכה, אזי הי' גליית במעמד ומצב של גוי שנולד בין בנ"י, ואז היו סובלים ממנו צרות בתור אויב מבפנים²⁷, שהוא גרוע יותר מאשר אויב מבחוץ!

ולכן, מוכרח להיות גיור כהלכה דוקא, כפי שהי' אצל רות [וכן הי' בזמן מ"ת, כפי שמצינו בגמרא²⁸ שלמדים כמה דיני גירות ממ"ת, שאז היו כל בנ"י גרים], ואילו מי שמתגייר שלא כהלכה, לא מקבלים אותו. ואלו שטוענים שצ"ל אהבת הגר²⁹ — הרי זה בנוגע לגר שנתגייר כהלכה דוקא³⁰.

* * *

ז. הביאור בפרקי אבות:

הסיבה לכך שבנוגע לכל שאר הדברים שהתורה נקנית בהם (מלבד "האומר דבר בשם אומרו") לא נתפרשה מעלה מיוחדת, "הא למדת כו'", היא, לפי שכאן, בפרק קנין תורה, נוגע רק המעלה שע"י דברים אלו נקנית התורה, ולא נוגע כ"כ מעלתם העצמית; אבל בנוגע ל"האומר דבר בשם אומרו", הנה מלבד זאת שע"י נקנית התורה, גם המעלה העצמית שבדבר קשורה עם קנין התורה.

וזהו שאומר "הא למדת שכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם" — כיון שענין הגאולה נוגע ללימוד התורה: כדי שלימוד התורה יוכל להיות כדבעי למהוי, יש צורך במעמד ומצב של מנוחה.

ולכן מצינו במדרשי חז"ל³¹ ש"לא ניתנה התורה כו' אלא לאוכלי המן" — דלכאורה אינו מובן הפירוש בזה³², הרי נתינת התורה היא עבור כל זמן וזמן? אלא הכוונה בזה — שכדי שלימוד התורה יהי' כדבעי

(29) ראה אנציק' תלמודית (כרך ו) ערך גר

ס"ט (ע' רעז). וש"נ.

(30) חסר הסיום (המו"ל).

(31) מכילתא ר"פ בשלח. שם טז, ד.

(32) ראה גם תו"מ חמ"ט ע' 41 ואילך

(24) ברכות ז, ב.

(25) שמואל-א יז, מה.

(26) שם, מט.

(27) ראה גם תו"מ חס"ג ע' 154. וש"נ

(28) יבמות מו, ב וש"נ.